

Markus ir Aurelianas

** APRASIMAS **

sz pirmutiniu amziu Krikstioniszku.

PERDEIO

D. T. B.

I.

Ant iszkelmes Kolizeio.

AE paprasta regejima ketino perstatit giwentojama Rimo. Sztai ant paliepi mo cezaro Maksimijano parengę jau no kelu dienu iszkelme del parodos Kolizejo, i-

bentus isz Azijos balsios didi-
us ir lawus.

ie uemi giwentojuas staliczios,
toji žinia, jog bus paduoti žveriam tieje, ka isz
pažino krikeznicbia.

Tame tai laike ciesoris Dioklecijonas liepi apgarsint naujej, jog kožnas isz jio padonu ne noredamas atadut garbes Jowiszui ir kitokiemu pagoniškiem diewaiciam bus baisei koro-
tu.

Cezaras Maksimijonas, kaipo užduaduotas ciesoriaus, degi didele neapikanta ant krikstioniu, per ka prisikimas Dioklecijone peremi jin didelu diaugsmu. Nekent jisaj krikstioniu ir laiki jisai jousius uz didžiausių newidonus wies-
patostos.

Ne ant tuszio pasklidu paskialba, jog reng dideli perstamta kokio no senei nebuvo. Bus tenau giwas ižduoti ant sudraskimo per iszka-
sius žveris azijotiskus wisi tie, kurie iszpažinta Nukriewota Diewa, no nori garbint diewaiciu per a priesinai norams cezaro.

No rito igi tamsei nakejel slankioje kuopos zmoniu apie Kalizeje wisaip passakodami wieni antriem. Ant iszkelmes cirkaus kiamzasi wiso-
ki akwimu patraukti. Kožnas nori dažin, ka-
dai bus tari perstamias, kokies bus paredkas, ar d aug sliūn, lavu ir nosaragiu.

Kada tuem žmonis buvo užimti, paregejo taigai puška kareivi, artinacezisius ant pukiu arkliau no szalies miestisku bromu. Kareiwei apsiaubia kookius tai wežimus, bałtu audimu ap-
trauktus.

U - gi ka jien czion atgabena? - dawe-
si girdet klausimaj terp žmonu.

Pukas artinosis pamazeli ir stojo ne trukus pries pflatu broma geležimi apkaustita.

Kolei tarsi cirkinei sunku broma atidari, galėjė girdet ir matt, ka kareiwei su uszniureto-
ju cirkaus kalbejo ir ka rod.

Jus isz kur? - paklausi perdetinis ci-
kuso.

Isz kaflu... - atsaki trumpai wienas
isz raitel.

Nori pasakit, jog ne isz kloniu.

Atminei.

Ka weži?

Kukorius ir mesa.

Tai waikine ne patsaiki in czion, ba-
muns ne kukorius ne mesos nerejke.

O wienok prijmsi.

Paziureseime...

Asz sakau kad priimsi. Sztai žiurek,
tuojaus parodisiu kukorius....

Kalbedamas tai, kareiwei pakeli audima, ka buvo wežimus uždengtas ir perdetinis cirkus ciesorisku paregejo keles kletkas geležinias o jo-
se laukini žverei. Buvo tari apeniniskos mesz kos labai piktos.

Matomai keloni nowargino, ba gulejo tiktai ant traukiu. Tame wienas meszkinas pa-
sikeli, baisei užbaubi ir pradejo su letena draskit gelezinius krotus.

Na ka, matai wienas kukorius. Kaip ro-
dos akimirko gali didžiause jauti su paszcze-
wot.

Perdetinis nusijuoki garsei.

O, szitokius kukorius tai megstu.

Na, jago tavo gera wale, tai parodisiu ir
kepeni.... Ne zinau, ar tiktai taw teip patiks
kapukorius!

Pasakias tai, pakeli audima ant kito weži-
mo ir sztai persistat navatnas regejimasakims da-
ziuretojas. Ant wežimo ir tokiose jau kletkose
ant traukiu sziaudiniu sedejo ir gulejo jaunika-
czei, senei ir moteres. Buvo ju szeszetas.

Dvi moteres seniwi or wienas jauna, gal
genkiolikos metu mergaiti, susigaudusios prie
sawes kampeliję kletkas silsejosi; kito persku-
tarpiosiu du jaunikaiczei, paskirti ant sudraski-
mo laukini žveriem perstamto.

Paejo wisi isz wienos augstezenes gimeines isz
Italijs ir kaipo uszkiukiteja iszpažintoje krik-
stionibes, likos paskirti ant smert in Rima.

Perdetinis dirstelejo in kletku, kurioje ra-
dosja jaunikaiczei ir senis, ant kart pabalo ir su-
drebėj ant cielo kuno. Temingas žmogus butu
toje wałandoje pažinias, jog perdetinis pažin-
tuosis, ka ant smert atgabeno, ba jio weidas
mainesi, rodos turintis baisei jaush.

Markus!.... Aurelijonas!.... - pa-
mazeli iszbar.

Matit, jog ir deł jaunikaiczei ne buvo sve-
timu diažuretojas, ba pasjudino linksmai ir wie-
nas isz jiu tarai tikai:

Marcelus!....

Wienok to kiti ipatingai sargai ne dagirdo,
ba kuom kitu buvo užimti.

Szai wienas isz breszkinu, matomai inpinkias,
pradejo metitis kletli toje, net wirbatai geležinej
lenkesi kaip su lete za nutveri. Ir wisi žverei
pradejo baisei baubt. Sargai stengesi wisokeis
spasabais apmalsint, bet nieko ne padari. Ma-
tidami, jog ne apmalsius, uszpaki arklam ir u-
ważewo per broma ant tamaus kimo.

Rodos kat dažiuretojas tikoja ant wałande-
les ba kaip sargai uszsiemi malszinimu žveriu,
jissai ne nuleidinejo akiu no jaunikaiczei, izdra-
dias laika tam tikra, prisartino prie wežimo ir
tarai:

Markuse! ir Aurelionel.... ne utmirs-
kitel.... Marcelus jauče ant jus!....

Pasakias tai, kagreiczausse apsisuko ir nuejo
in Kolizeje.

Kada kletkos su žverimis likos patalpintos
sawo wietoje, žmonis mne apstojo wežima ir ži-
pojosi ant newalninku.

Wisi prisizurinio akiali ant jaunikaiczei
ir garsei apie juosius kalbejo. Moteres antro
kletko ne tiek juosius rupino.

Tik ir negirdetas daigtas, - atsiliepi
wienas isz pušku - idant žmonis, kaip laukiniu
žveris kletkose wežiotu!

Gal ant to usipelnii! - atsaki kiti-
tas.

Tai tur but dideli prasikaltelei!....

Ar tiktai ne bus krikstionis!....

Pamatissis usztrawoje cirke!....

Jeje jauni gali but drul!.... Bus ant
ko ūzate, kaip su mezzkos galesis.

Szepi ir teip kalbejo apie wežima apstojo.
Ir butu gana iłgai wisaip kalbeja, kad ne butu
wežimas pasjudinias isz wietos ant kiemo cir-
kusas.

Godus ne paprastu regejimu žmonis, butu
kimensi in dydu, nes diažuretojas ir jio pagel-
bininkai usztreuki dures, jog turejo skirstitis.
Nurnedami grizo in mesta pulkeles.

Tame welej ant kelio, wedancio ant plecius
cirko, pasirodi kokis tai pukas, o kurio niekas
nestiklo. Wisi buvo ant pukiu arklui ir pui
kai apsireida. Kaszketai bližioje ant galwu ir
wisi bagoti zbrajai parodinejo, jog tai nepaprasti
turi but kareiwei. Tarpe jiu jojo wiras su juo-
duis pukas, drutai sutwertas, iszrodantis ant
pajegaus wiro.

Kada žmonis gržtantiejin jin paregejo su
deleniuzieminu pradejo trauktis isz kelio ir
sznabždet:

Kalpurnijuszas!....

Milemasis cezaro!....

Jio deszina!....

Ko jisai tame laike atjojo in Kolizeje?

Paklansk jio!

Tai we, weluk szuni uszkbant.

Tokios kaħbos buvo girdetus tarp žmoniu
buvo, o wisi puse ūpon kalbejo, ba bijojo ta-
pie kuri kalbejo.

Tuom laik pułkai injojo per bremu ant tam-
suis kiemo cirkaus ir sustaiki, kur stowejo keli
wežimus. Pažinstomas deł mus perdetinis, kuri
jaunikaiczei pawadino Marečum, pribego prie
pribuvusiu.

Tieje no arklui nuszoko, o tas kuris buvo
tarp jiu wirausius, tari in Marcelu:

Ar meszokis isz Apeninu parweži?

Teip pone!

O kaltininkus?

Teip.

Wesk mane pas juosius!

Marcelus nusidawi pirma, pasukdamas in
sklapa, su geležinem sztaugom ant duriu, o kur
iui tai sklepbuvo po murais keli desetkai po
Kolizeje. Kada sunkias dures atidari ir inwed
pribuvusiu urendinka, tas pirmiausie ant senio
sawo aks atkreipi ir paklausi:

Kas tu esi perwienas?

Tarnas Diewo.

Gal nori pasakit: tarnas diewaiciu?

Ne, tiktai wienas pažinstu Diewa, o
tuom iru nukriewotas!

Urednikas surauki kaktą, akies piktumus
uszsidigi.

Ar tu nežinai, - paszauki, - ka musu ceza-
rai liepi garsint? Ar tu ne bijei kankinimu kuri-
e tave laukia, jagu Nukriewota szauksie-

Senis pakeli kudas rankas augsztin ir ta-
ri:

Smertsis usz Christusa meilingiausiu
nuo pukiu bus mano giwenimo! Trumpas mano
amžis ant szio swieto.... Ne trukus nuciusiu
tenais, isz kur niekas negrižta.... in ten, kur
saddus nuopefnas laukia gerus krikstionius....

Tu ne supranti, kas tai per smagumas kentet ir
mirt usz teisiba, numirt usz ta, kuris liepe milt
nėwidonus, kuris mokina, jog akiweido Diewo
esame wisi ligeis, kuris užraso gerus ir blosus
mušo darbus ir tiems, ka sawo duszus piktas
dis rodos kad kokia galestis apem jin.

Jauni kaltininkai pamiti jio žodžies. prisia-
tino prie jio:

Jis tarai:

Janni esate, tai kitaip reike su jumis
pradet, negu su sežnėmis. Ejkine! parodisiu
jum, kas jius laukia, jagu mano žodžiu ne pak-
lausite.

Kalbedamas tai, atsigrižo in sargus, mostele-
jo ant jiu, ir tuojuas Markusas, Aurelianis ir
Irena likos apsiaubti per szarwuočius sargus, ku-
rie iszvedi juosius ant kiemo cirkinio, o paskui
per siura karitoriu užwedi ant cirkinis arenos
(iszkelmes pavidale galerijos.)

Nat kliktelėje Markusas no diwo. Teip
mižliniskos tribos da niek ne buvo matias.
Tai ne diwai, ba ant lipsniu Kolizejo arti tris
szimtai tukstančiu žmoniu galejo tilpt. Isz
pečiuri sklepiniu usztaisitus geležinem sztagom
buvo girdeti, - i wieskis, - i widurje
zemuoję br.

Az krikstionis! - atsaki twirto bafsu
senelis, dedamas ranka ant krūties, - krikstio-
nis už sawo Diewa priwalo numirt!....

Tai ir numirs! - paszauki supikias,
urendinkas, paskui atsigrižo in moteres. Isz tu
dwi buvo seniwei ir žiokos, pritemusiu akiu se-
dejo uszkniaubia ant traiknu.

Moters! - tarai in ijaises, - wardan ceza-
re aprieskiu i jums luosibia, jago iszsižadesite
sawo to Christuso!....

Moteres tilejo. Ne wina sunarelis ne su-
drebė. Warginos, pasibagia, žiurejo pries sa-
via ir rodos, jog niko ne mato.

Urednikas paantrino sawo apreiszkima.

Tada wienas isz iu pakeli akias ir tarai:

Pone, darik su munis, ka nori, nes ne
gundik mus, kad iszszadetume sawo tikejimo.

Kas paragawo saldibes muso tikejimo, ta-
si ir basiausiam kankinime ne iszszada jo....

Ant gał, ta to ponas pusakutum, jagu mes
pařeikautume, idant palaikum taurantu sawo wies-
z paciūzis!

Urednikas susirauki kaip wnelnes ir tarai:

Istikro rito sauli del jis užges.

Urednikas ir gurejimo sawo tikejimo.

Urednikas iszszadetume tikejimo.

Swietas Dwasiu.

Arba Saplai, pryaustumaj ir pasyrodinam.

Dwasiros metanczios.

Jago ludintojos kuris sawo akimis mati, ira iszumintingas, o prie tam doram giwenimia apskakineja jog mati szi ir ta, tai galj jam tiket. Welei, jago ne wienan tikta kelieme pasi taiki ka toki matit ir girdet, tai jau reike intekt.

Wiena czon atsitikima noriu spraszt.

Mete 1840-1841 buuwu koo peratoru Austrijo Miketineuo se, parafio Pistic, Kolomiskam apskritie. Maža miitai no tos wietos guli kaimas Kowalukka, tame laike tenais, name wieno ukisinko, wadinamu, kaip pamenu, Wasilas Kowalo, isz amato audiejaus, nawat ni daitga dejos.

Prasmei gerasi kataliku tikejimo, budamas priez Tris Karalus cerkev, kuriouje tai dievo szwentines waduo, ir dalinius žmoniū, kurie neszasi namon ir naudoje ant wisko, ipatingai pilas an kaupelu per kurnius padarut idant piewu negadintu.

Ta pacze diena, kada parejo isz cerkves, emesi po piet prie stakliu ir tame kas tokis meti no peczeblu in widuri aslos. Stebejosi ne mažai nes iždestine saw, jog gal kas meti bluda.

Ant ritojacs puola szaukzdeta su sudeleis, kuris buwo drozei pri sienos prikaltas ir wiskas susikuli. Dabar suprato audieju, jog tai ne gera dweise.

No to ūko pradejo teip szpuukot, jog giwentojei pradejo bijot, ipatingai nakti, ba praszi kaiminu, idant ateitai pas juosius nakwot ir persika notu wisi, kas pas juosius da dasi.

Zine ta pasklidio po aplinkine ir wiski žmones ateitinejo, kad persikanet apie szpuakima.

Kol ūkibus grincioje žibejo, buwo małsz, kaip užgesi na tuojuas metimas praside da.

Wiena karta intelligentai miliudami, jog kas isz namiszku klastas dirba, liepi wisem ejt isz namo pas kaininus, o tik tai likos swetimi zwiesius žmo nis iz aplinkine.

Uždarinio gerai wisas du res, užgesino žwake, o faukdami kas tolus bus wisi nutilo. Sizai suskambajo stikfas fange, pasidare skileli didumo žirnio ir prasidejo metimai wiso keis daigtais.

Wienas isz ateigiun parikta wize pries sawe ant stalio ir degutes, idant ant greito galetu užibint. Tame puoli pagalis in sieja su tokiu smarkumu, jog net stubeli sudrebejo. Cze gribesi usz deguezu, in braku ir ka paregejo wietoje zwakes ka in liktori buwo in data, buwo inkisztas pagakstis o žwake gulejo po stału numesta.

Kita karta apstati grincze aplinkui wirais su lązdom ir kitokeis ginklais, liepi isz grincios wiska isznezt, isznot grincze ir užgesit žwake. Wie nas isz bunanciu widuje kaibas: Žiuresime su kuon dabar metis? O cze su didelu smarkmu nuola kas tokis ant stalio. Uždegia žiburi ir randa ant stalio wieni wirsutini akmens, ka pries tai gulejo žauke pries grincze.

Welei wiena karta radosi tarpi aukio kokinis tai ponas S. ir ne uroje tam wismas tiket. Menulis szwieti pilnibe, buwo per tai naktis szwiesi.

Wisi kurie buwo grincioja paregejo jog koke nematoma dwase, pakuli puoda no kamino ir meti in galwa pono S., jog puodas ant smulkui szuku czo szuteszkejo. Ponas S. mislio jog jam kas ta szposa padari paszauki: Dekui taw uz ta szposa. Norunt puodas in jio galwa szuteszkejo, wienok mažeusio skaudejimo ne ture

Welei wiena karta ponas D. ap-isukis in futra usismaukias ant galwos, kepure sedo skriūnum no kitu.

Ogi pasidari armideris ne mazas. Sujudo wisa policije jesszkodama caro, Tuom laik caras nusidawi pas paloci Jurgio, kur ketveri adnos u-ztru ko, paskui nusidau ant didzus uliczios (Niewskij Prospekt). Ten pasituko su sawo adjutanto grafo Korczubas kari caras pamomo su kuriuom caras susitwerias rankomis ejo tolus.

Tuom laik baisibe darosi pocijocie ir tarp policijos. Telegrafai likos paleisti in wissas szales, po miesta policejė daskato o caras su adjutanto dasprate apie ka tui ejna, usiwer te apikakles phoszxin traukia. Ir kada parego sz-fa policijos Sahla susierglewusi, pamomojin caras ir tui pažines ta:

— Kaip tai caras driso teip?

— Ar-gi tai ir caras turu tu ret koku prisakuma ir ar ira ne walnuon. A z-ga walik-zii net kur noru, jokos poliejos nereikafauju o ir nihilistu ne bijau bisi toki žmonis kaip ir asz.

Szendien caras ira no wisu miletu ir ejna kur tikta jis nori.

— Neteisibe! suriko kunningaikszis su bajoru! musu tewai niekados keulu ne gane ir ne ganis!.... Ir tas neteisibe, kie jis musztusi del kepu res, tokius tutus walidam! Uz „neteisibe“ pinigus moka atski kunningus:

Susiprato tada kunningaikszis su bajoru ir tuojuas užmokejo du tuksanciezius raudonuju.

— Apie nebutus daigutus.

Senowje tikta dideli pona ir kunningaiksztei mokejo rasiszt ir isz kunningu ne buwo mokintu.

Wieni karta losze kwortomis kunningaikszis bajoras ir kunningas.

— Kas isz tu kwortu! tari kunningaikszis su bajoru, su joms kozhas kwallis moka tran-

kitis, bet teip darkime: kozdu lez mus turi pasakit koki

nors ne buta daigta, o kas pa-

sakis „melnoji“ to bus pragra-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

Prassi idant jam pawelitu su židu stot ant disputu.

Atejus tai dienat stote židu rabi-

nas o braciskas paskirtosa sa-

ja.

Na, ir dawe ženkta ant ju pradejimo:

Rabinas pakeli pirsza pries sawe augsztin, ant ko braciskas sawo

augztin, ant ko braciskas sawo

pirsza pakrepi žemini. Rabinas

do in bracisku su wienu pirsza, o

braciskas in jis atkizo du pirsza;

ant galb rabinas parodi deha at-

dengta, o braciskas parodi kumszte-

wotis.

